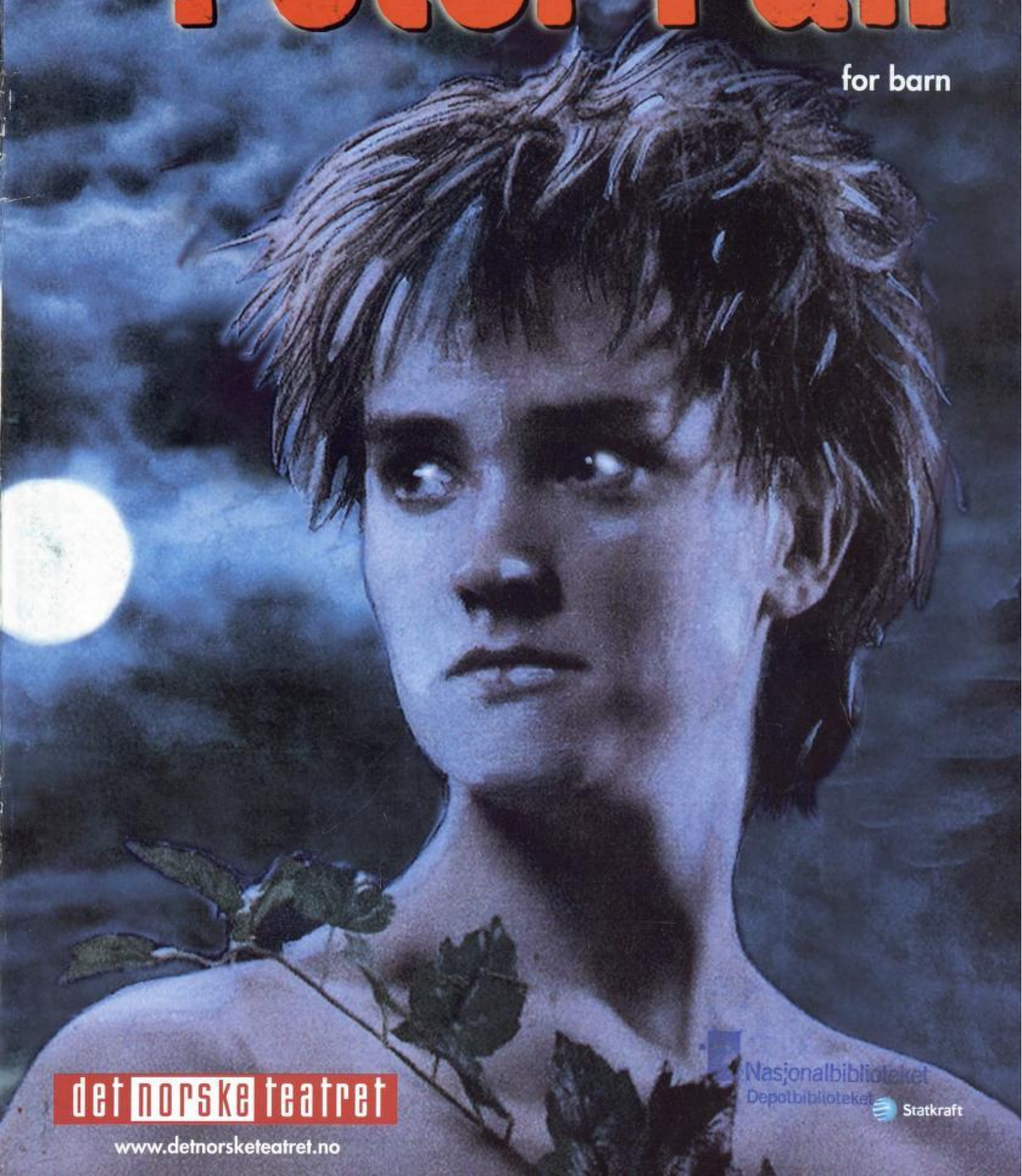

Peter Pan

for barn

det norske teatret

www.detnorsketeatret.no

Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

Statkraft

A young boy with short brown hair, wearing a light green bathrobe, is looking towards the camera. He is holding a brown teddy bear in his arms. The background is dark and out of focus.

Teddybjørnen var svært populær på byrjinga av 1900-talet. Den første teddybjørnen blei laga i Tyskland i 1903 av ei dame som heitte Margarete Steiff. Den amerikanske presidenten Theodore Roosevelt hadde nekta å skyte ein bjørn som jaktlaget hadde fanga før han året før. Karikaturteiknarane i avisene gjorde narr av han, og da dei første

A small, brown teddy bear is shown from a front-three-quarter view. It has a black and white checkered bow around its neck. The bear is sitting and looking forward.

kosebjørnane kom i sal i USA, blei dei kalla "Teddy's Bear". Namnet blei verande, og på norsk heiter leikebjørnene teddybjørn den dag i dag.

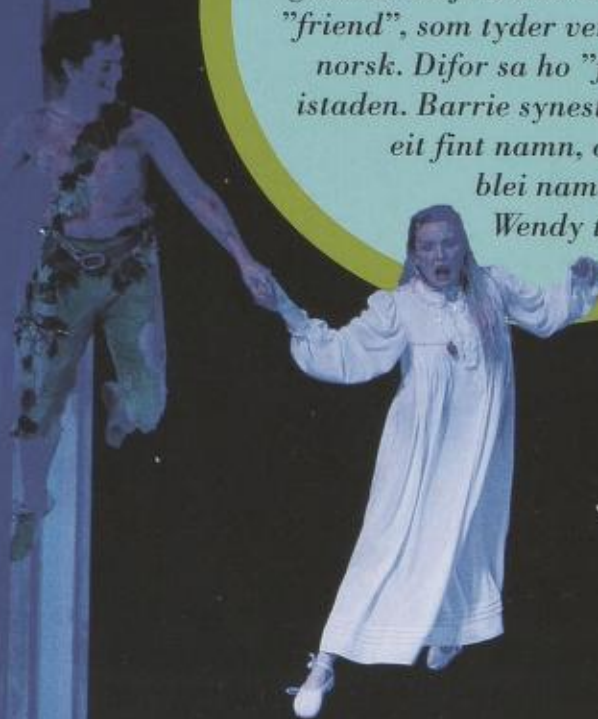

VER
MIN FWENDY

Namnet Wendy stammar frå ei jente forfattaren J M Barrie kjente. Ho heitte Margaret Henley og greidde ikkje å seie ordet "friend", som tyder ven på norsk. Difor sa ho "fwendy" istaden. Barrie synest at dette var eit fint namn, og slik blei namnet Wendy til.

3

Dei tapte gutane
fall ut av
barnevogna da
dei enno var
berre babyar,
mens barne-
vakta såg ein
annan veg.

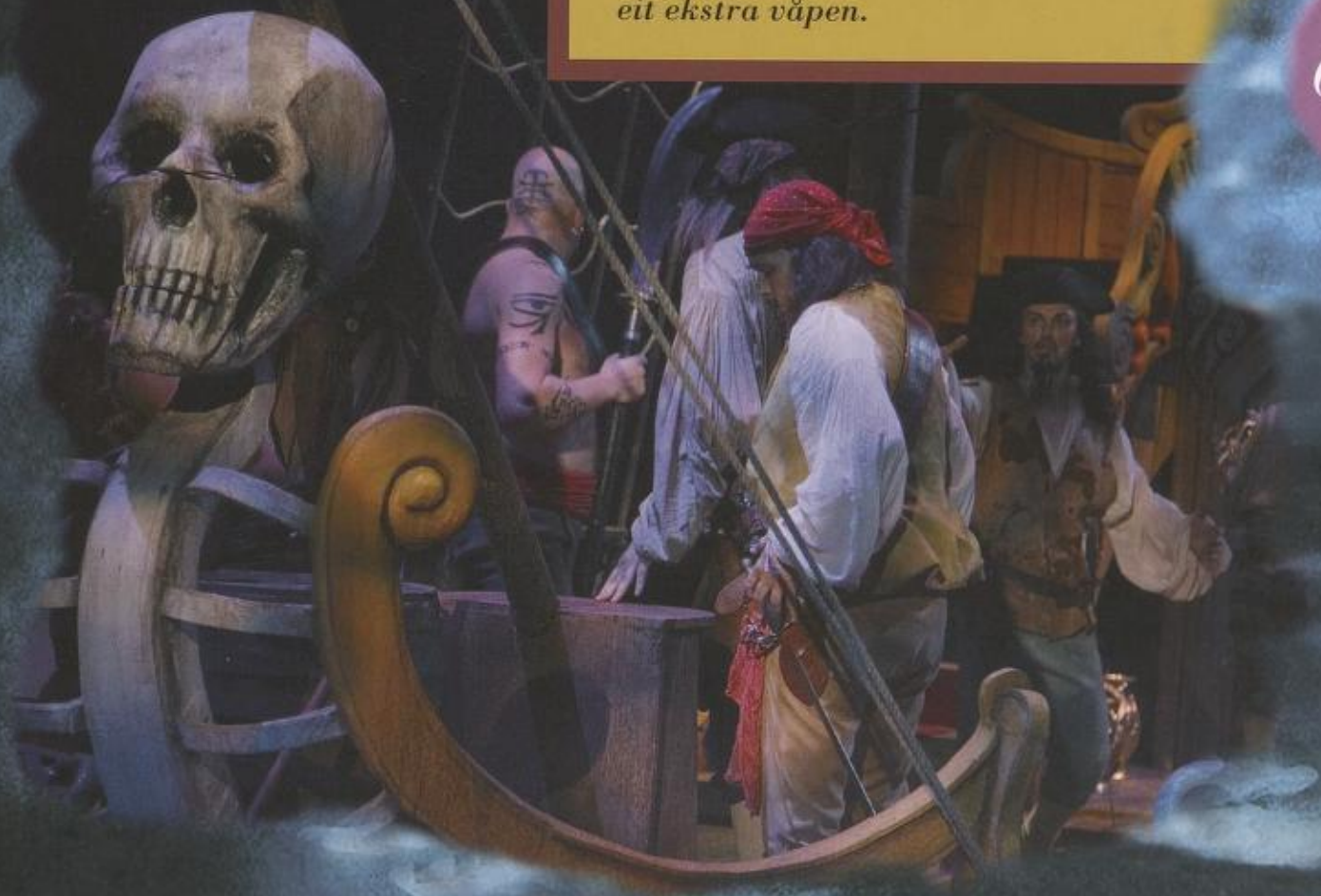

Dei tapte gutane byggjer eit hus rundt Wendy. I England kalla dei opp leikestovene etter dette huset. På engelsk heiter leikestove "Wendy-house", som tyder Wendy-hus på norsk.

Det var farleg å
leve som sjørøvar, og
dei fekk ofte yrkesskadar som
følgje av feking og kampar.
Kaptein Krok har mista ei hand,
difor har han ein krok der handa hans
har vore. Denne kroken nyttar han som
eit ekstra våpen.

Kaptein Kroks skip blir kalla Jolly Roger, nett som sjørøverflagget. Sjørøvarane sitt symbol er ein hovudskalle. Det skulle skremme andre skip til å overgje seg med ein gong.

TYDINGA AV SYMBOL PÅ SJØRØVARFLAGG

Blødande hjarte = Død
Arm med sverd = Makt
Timeglas = Di tid er ute!
Glas = Ein skål for døden
Raudt flagg = Inga nåde
**Hovudskalle og
knoklar i kross = Død**
**Dansande skjelett
= Dansar med døden**
Sverd i kross = Død
**Skjelett
= Død**
**Kniv
= Kamp**
**Hjarte
= Liv**

Kompensasjon for skadar i følgje sjørøvarreglementet

Mista høgre arm: 800 sjørøvarpengar
Mista venstre arm: 750 sjørøvarpengar
Mista høgre bein: 500 sjørøvarpengar
Mista venstre bein: 400 sjørøvarpengar
Sårskade frå kamp: 100 sjørøvarpengar
Mista auge: 200 sjørøvarpengar
Mista øyre: 30 gulldukatar
Mista finger: 100 sjørøvarpengar
Mista avtrekkjerfinger:
200 sjørøvarpengar
Veslefinger: Livet er for
kjipt, kamerat...

OVERTRU PÅ SJØRØVARSKIP

1. Når du går ombord på eit sjørøvarskip, ver sikker på at du kjem frå styrbord side, same kor upraktisk det kan vere. Går du om bord frå babord side vil du bringe ulykke til skipet.
2. Ein må aldri plystre ombord på eit sjørøvarskip. Om ein gjer det, vil ein tiltrekkje seg uønska vind og vonde ander. Det tyder òg ulykke å plystre i teatret.
3. Gullringar i øyra gjer at ein ser betre.
4. Om ein kastar ei krone ein har funne i lufta før ein siglar, får ein godvêr.
5. Om skipsklokka ringjer utan at nokon dreg i klokkestrengen, er det eit sikkert teikn på død.
6. Nestan alle sjørøvarar veit at å ha kvinnfolk ombord på eit skip, bringer ulykke.

I 1929 gav Barrie alle rettane til *Peter Pan* til barnesjuehuset Great Ormond Street Hospital i London. Peter Pan blei snart eit symbol på håp for barn overalt i verda.

Rike familiar på denne tida hadde hushjelp, barnejente og av og til kokke. Darlingfamilien hadde ikkje råd til barnejente, men dei hadde ein hund.

Daniel Rønning

Da eg var liten ønska eg mest av alt å bli racerbilsjåfør. Eg har framleis ikkje lappen, så draumen lever enno, kan du seie. Første gongen eg var på teater var på Det Norske Teatret, faktisk. Harald Heide-Steen spelte Karlsson på taket. Det var sånn passe gøy, eg var jo strengt tatt 15-16 år. Eg likar å fly. Titt og ofte leiker eg enno Supermann.

Erlend Olaisen

Eg flaug, eg. Med superundertøy og raud truse, raude knestømper og raudt badehandkle som kappe. Supermann altså. Landa på ein brun madrass, hoppa frå fjerde trappetrinn, minst. Kanskje femte. Og så skulle eg bli jagarflygar. Men eg er svært tilfreds med å sørgje for at Peter Pan flyg. Det er kult å vere med på. Forventinga om å bli vaksen har aldri stressa meg. Eg kjenner mange som ønskjer å vere fire og eit halvt år. Dumt å ta det bokstaveleg, kanskje. Vanskeleg. Men bra å tenkje på det av og til.

Frank Jørstad

Mitt første teaterminne er Nøkkelidilla Sørensen, med Jørn Hoel i grøn, høghalsa genser, gymsokkar og stillongs! Der og da visste eg at eg aldri skulle bli skodespelar. Eg ville heller bli trønder! Underleg? Har ein som barn høyrte songen "Æ e trønder æ, å herregud kor tøff æ e" klarnar det. Eg drøymde om å bli tøff når eg blei stor. No er eg blitt vaksen. Eg blei ikkje tøff. Eller trønder. Eg blei skodespelar. I kveld speler eg Alfred Manson, livsfarleg pirat utan stillongs, men med knivskarpt sverd, 30 i IQ og ei aning vatnskrekke. Ein tøffing med eit usselt og slemt omdøme, nett slik det passar seg for ein skikkeleg pirat. Kan du ikkje fly ... bør du vere trønder...

Frank Kjosås

Da eg var liten, tenkte eg at eg skulle leve livet som ein superhelt. Eg skulle fly, fryse ting, for så å smelte dei opp igjen. Supermann var og er den store helten min. Til no har livet bode på heilt andre ting enn superkrefter. Å stå på scenen er litt som å fly.

Ein er veldig redd i starten, men ein må berre gjere det. Så går det bra.

Gard Pedersen

Da eg var liten drøymde eg sjeldan om korleis livet skulle bli når eg blei stor, eg var nok mest oppteken av å vere barn og hadde vanskeleg for å sjå meg sjølv som vaksen. Det såg både vanskeleg og kjedeleg ut.

Framtidsdraumane mine gjekk mest ut på kva superkrefter eg skulle få, eller den enorme pengebingen eg skulle ha, han skulle kunne måle seg med den Onkel Skrue har. Pengebingen har blitt bytta ut med ein sparegris og superkreftane har vore fråverande. Men sidan eg no hjelper til med å få John til å fly, kan ein jo seie at eg har fått ein super-eigenskap.

Grethe Ryen

Eg har aldri drøymd om å kunne fly. Derimot å ha ein usynligheitsknapp på magen, det fabulerte eg mykje om som barn. Den første teaterframsyninga eg såg var Snøkvit og dei sju dvergane med Marit Bolling som Snøkvit. Ei stor oppleving, som dessutan inspirerte til evig kjærleik til svarte ballerinaske. Atmosfæren i teatret tiltrakk meg veldig. Som liten drøymde eg nok mest om å bli bondekone, etter mange opphald hos slekt i Gudbrandsdalen. Men besteforeldra mine var skodespelarar, og i 12-årsalderen byrja eg å lage teaterframsyningar i kjellaren heime. Eg har aldri vore flink til å setje meg bestemte mål, men har fokusert på å møte utfordringar som kjem min veg med kreativitet og engasjement etter beste evne. Eg synest det har gjort livet mitt rikt og uforutsigbart.

Jan Christian

Thomassen

Eg hadde vel ikkje nokon store draumar bortsett frå å bli proff fotballspelar, kanskje. Eg var 13 år første gongen eg var på teater. Da selde eg program. Sidan har det blitt mykje teater på meg. Eg var svært fascinert av filmar som Tarzan og Zorro da eg var liten. Det blei mykje svinging i trea etterpå, bungy jumping har eg òg prøvd. Så litt flying har det no blitt på meg òg.

Jonathan

Sveinhaus Hoffmann

Eg vil bli kirurg når eg blir stor. Da kan eg ha eit stort hus nært mor og far, og eg kan ta vare på hundar ingen andre vil ha. Da kan eg være med i "Leger uten grenser" og hjelpe barn som manglar eit bein eller ein arm. Å fly er veldig vanskeleg, særleg å lande. Det mest morsame med å vere skodespelar er å syngje, danse, tulle med dei vaksne i pausane og snakke i mikrofon. Eg vonar barna som kjem ikkje blir skremde av den skumle musikken i stykket. Dei kan kanskje sitje på fanget til ein vaksen, det gjorde eg når eg såg Draumen om Narnia. Eg sat aller fremst og såg alt. Peter Pan er ein artig type, men eg trur ikkje han skjønar kva det er å vere forelska.

Jon Torger Storsnes

Da eg var liten gikk heile verda ut på tre ting; huset vårt, huset til farmor og vegen mellom dei to. Kvar haust når det blei nok vind, sprang eg og søskena mine ut for å fly med diverse heimelaga dragar. Stort sett utan særleg hell. Eg tenkte vel ikkje stort på korleis livet ville bli, men levde kvar dag der og da. Som alle barn gjer, møtte eg til slutt verda utanfor. Dette møtet baud på nok av problem, men stort sett gjekk det greitt med hjelp frå mor, far, storebror og familien elles. I kveld skal eg møte ei ny verd, ei verd kor eg må greie meg sjølv.

Kenneth Homstad

Da eg var liten såg eg mykje film. Eg lata som eg var med i filmene. Eg byrja mellom anna skrive lister over alle eventyrfigurane eg likte, og kryssa av etter kvart som eg hadde leikt ein ny figur. Eg trudde vel det skulle bli slik ein dag. Mamma sydde eit Peter

Pan-kostyme til meg, men diverre trudde alle eg var Robin Hood, for eg kunne jo ikkje fly. Første gongen eg såg teater var i lag med pappa, da Riksteatret kom til Namsos med si oppsetjing av Hakkebakkeskogen. Eg trur eg synest det var fantastisk. I etterkant kan eg hugse bror min og eg stod på sengekanten til mamma og pappa og hoppa med paraplyar.

Liv-Unni Larsson Undall

Da eg var liten drøymde eg mykje om å få reise til månen. Difor var ønsket stort om å få bli astronaut! Det næraste eg kom månen ved eiga hjelp, var å klatre heilt til topps i eit kjempestort grantre i hagen vår... Men eg var ikkje heilt sikker på om eg var høgt nok oppe til å vere vektlaus. Heldigvis prøvde eg ikkje å finne det ut. Eg skulle ønskje Mary Darling kunne få litt Tingeling-støv ho òg!

Lars Jacobsen

Eg kan hugse at vi fekk ei oppgåve på barneskolen der vi skulle teikne og skrive korleis vi trudde at livet ville vere om 10 eller 20 år. Eg teikna meg sjølv i ein sebramønstra jeep. Eg budde på Hawaii, der eg jobba som reiseguide. Eg hadde vore i Spania på ferie, og syntest livet som reiseguide såg veldig spennande ut.

Men eg blei aldri Ving-vert. Heldigvis. Vaksenlivet så langt har dreidd seg mykje rundt teater. Og det er gøy. Første gongen eg kan hugse at eg såg teater var Dyrene i Hakkebakkeskogen, som eg framførte for heile barnehagen dagen etter. Eg har ofte draumar om at eg flyr eller svever litt ukontrollert. Ein draumetydar kunne sikkert fortalt meg kva det tyder. Men det er sikkert noko kjedeleg; "Du liker ikkje kaviar" eller noko. Og det veit eg jo allereie.

Morten

Bjørn-Hansen

Folk og røverar i Kardemommeby er vel det teaterstykket eg hugsar best. Eg kunne alle songane. Derfor var det svært stas å sjå det att med dottera mi.

Mari Haugen Smistad

Eg hadde store planar om å bli både arkeolog, miljøforkjempar, skiløpar og hestejockey da eg var liten. Seinare ville eg bli fallskjermjegar eller advokat. Så om eg nokon gong har drøymd om å fly, så er det i fallskjerm, eventuelt i ein luftballong. At eg ville syngje og spille teater, var òg noko eg skjønnte ganske tidleg. Eg ville vere som Ronja Røvardotter!

Rune Sæter

Livet mitt skulle bli som i eventyra. Eg skulle vandre i storslåtte landskap med trollkjerringar, risar og talande dyr. Kvar kveld malte Asbjørnsen og Moe ville bilete for ein ustøppeleg barnleg fantasi. Om dagane kjempa eg og venene mine endelause kampar i dei djupe skogane på Vestlandet. Slik eg ser det no var alt ein draum. I kveld vil eg leike.

Richard Apeland

Bergh, 8 ½ år

Heilt sidan eg var liten, har eg drøymt om å fly. Da såg eg eit bilde av Ole Brumm som kasta seg utfør ein skrent og forsøkte å lette. Men det gjekk ikkje så bra. Å fly på teatret er ei utruleg kjensle. Det var det aller første eg gjorde da vi starta med prøvene, og det var

gigastort! Å få vere med i Peter Pan er fantastisk. Det er eit stort steg for meg, men eit lite steg for menneskeheita, for å snu om på det Neil Armstrong sa da han gjekk på månen...

Sigve Bøe

Eg vart forelska i teater da eg som liten gut såg det nystarta barneteatret til Bjørn Endreson ved Rogaland Teater. Sidan song eg meg med og kjende meg som ein del av teatret i Stavanger heile ungdomen. Eg drøymde berre av og til om å bli skodespelar. Eg visste for mykje. Derimot meinte eg at eg kunne fly. Det trur eg visst framleis. Heldigvis.

Stinius Maurstad

Eg er jo framleis berre eit barn, men da eg var enda mindre, ville eg bli motorsykelkøyrar, så forfattar og no trur eg at eg skal bli fiolinist. Men ein veit aldri. Mest sannsynleg blir eg ein gamal mann med hatt og frakk. Eg hugsar ikkje første gongen eg var på teater.

Paul Rubin

Etter at eg såg mitt første Broadway-show – som var Annie – hadde eg lyst til å bli skodespelar og "den første foreldrelause guten" på ei teaterscene. Foreldra mine tok meg med på Broadway heile tida og eg hugsar faren min som dulta meg i skuldra og sa "dit kjem du ein dag". På gymnaset blei eg protesjeen til han som lærte Mary Martin å fly. Sidan da har det berre vore flying for meg. Nokre menneske har ein draum om å fly og den draumen kan eg oppfylle. Fram til i dag har eg arbeidd på ti ulike Broadway-show, som *L.d. Wicked*, *Peter Pan*, *Curtains* og *Spelemann på taket*. Men denne er tileigna deg, pappa. Besøk meg på www.theflyguy.com

Svenn Erik Kristoffersen

Da eg var liten drøymde eg om å bli dampveivalssjåfør og å alltid få spele piano. Slik har det jo på ein måte blitt. Hamar flyplass var alltid ei søndagsoppleving av dei store for meg som liten gut. Vi stod ved gjerdet og hang saman med pappaen min. Vi kikka opp i været heile dagen. Han hadde ein draum å bli flygar, men heldt fram med å vere ein hyggeleg frisør i byen. Så det å fly sjølv, har aldri vore ein draum. Min veg til himmelen har vore ved hjelp av nokre motorar.

Svein Roger Karlsen

Eg veit ikkje om eg drøymde om å bli skodespelar da eg var liten, men eg veit at eg var glad i å herme etter folk. Eit av glansnumra mine var "Tante Martha steller potteplanter medan ho syng på ei salme". Alle synest det var kjempemoro, bortsett frå tante. Ho blei så snurt at ho gjorde meg arvelaus. Så no må eg spele sjørøver sommar og vinter for å tene til livets opphald.

Teodor Janson

Som 5-åring var eg inne i ein sterk religiøs periode og drøymde om å bli prest. Så tenkte eg at eg skulle bli flygar for å kome nærare Gud, men da nokon forklarte meg at det ikkje fungerte slik, gav eg opp heile trua. Den første betalte rolla mi var i Karlsson på taket på Folkan i Stockholm. Eg var sju år. Vi spelte matiné og om kvelden spelte verdas vakraste "Annie". Eg trur eg såg den framsyninga 125 gonger og gret over henne kvar natt til eg ble 16. I dag er ho operasongar, men i minnet mitt er ho framleis omlag 1 meter høg.

Terje Wolmer

Eg hugsar enno tydeleg ein draum eg hadde som barn – korleis eg flaug frå ein stad utanfor huset vi budde i, over epletrea i hagen og vidare over nokre opne jorde og eit lite skogholt i nærleiken. Sjølv om det må vere snart 50 år sidan, sit det framleis sterkt i minnet. Eg hugsar korleis det var å sjå tre og landskap ovanifrå! Ei av dei første teateropplevingane mine var forresten ei oppsetting av Peter Pan, på det som den gongen heitte Folketeateret. Eit klårt minne frå framsyninga er det utrolege synet av Peter Pan, svevande over hovuda på publikum framme i salen.

Urikke

Hansen Døvig

Da eg var liten drøymde eg at livet skulle bli ukomplisert. Men det blei ganske komplisert. Første gongen eg var på teater sat eg i salen og venta på at mor mi, som òg er skodespelar, skulle kome inn på scenen. Da ho endeleg kom, så ropte eg på henne frå salen for å få henne til å svare. Eg blei veldig skuffa over at ho ikkje høyrde på meg, men det var veldig spennande å få sitje åleine i ein fullsett sal!

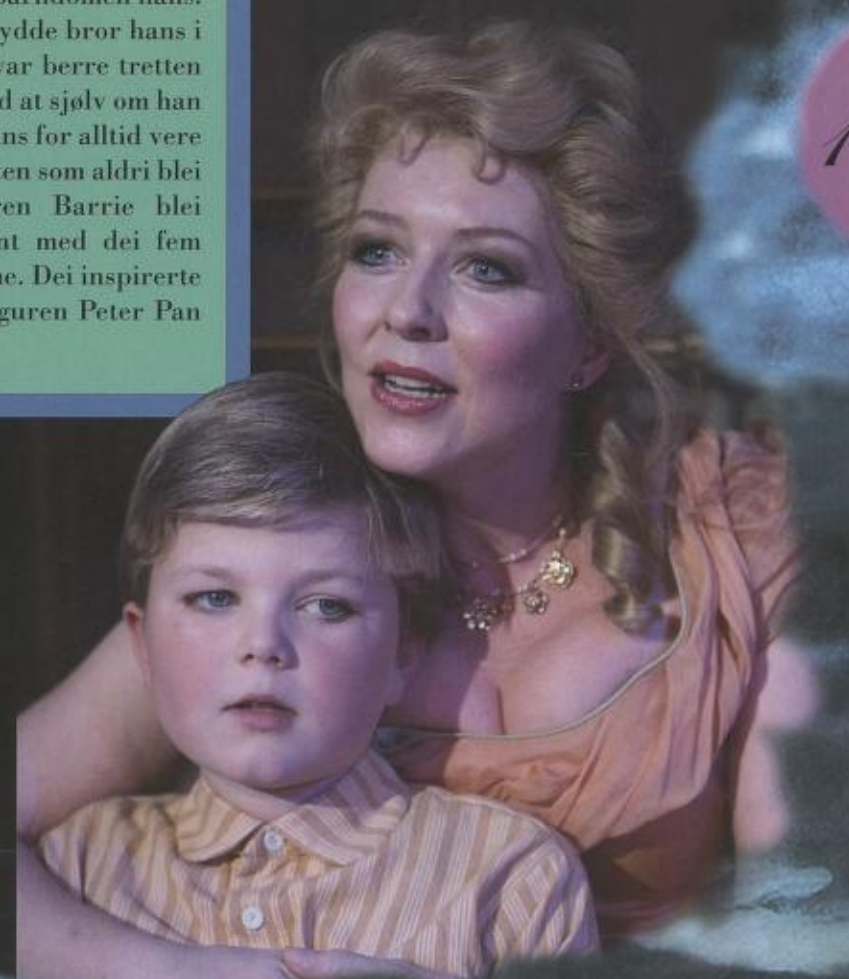
Vnni Walstad

Frå eg var knøttliten har eg vore på teatret, mor mi arbeidde der og eg var med kvar dag. Barnehage og skole var ikkje noko for meg, nei. Å sitje musestille i salen i mørket og sjå på prøver anten det var Strindberg eller Prøyssen, det var livet... Og slik er det jo egentleg framleis!

J M Barrie vart fødd i ein liten skotsk by i 1860. Bakgrunnen for *Peter Pan* finn vi allereie tidleg i barndomen hans. Da Barrie var seks, døydde bror hans i ei skøyteulykke. Han var berre tretten år gamal. Barrie forstod at sjølv om han blei eldre, ville bror hans for alltid vere tretten år – han var guten som aldri blei vaksen. Da forfattaren Barrie blei vaksen, blei han kjent med dei fem Llewelyn Davies-gutane. Dei inspirerte han til å finne opp figuren Peter Pan og historia om han.

FINGERBØR

Wendy brukte eit fingerbør for å verne fingeren sin mot nålestikk da ho sydde Peters skugge.

I gamle dagar var det berre jenter som lærte å sy, og det lærte dei svært tidleg.

Peter Pan

Guten som ikkje ville bli vaksen

Ein fantasi i 5 akter
av J M Barrie

Om Peter Pan sjølv kan du tru kva du vil. Kanskje var han ein liten gut som døydde tidleg, og dette er korleis forfattaren førestilte seg dei seinare eventyra hans. Kanskje var han ein gut som aldri vart fødd i det heile teke – ein gut som nokon lengta etter å få, men som aldri kom. Kanskje er det slik at desse menneska høyrer han utanfor vindauget tydelegare enn det barna gjer.

Frå notane til
skodespelutgåva i
Paris i 1908

Peter Pan og skaparen hans

av Andrew Birkin

Oversatt av Amesto Translations AS

Michael Llewelyn Davies, kledd som Peter Pan, leiker med Barrie som piratkaptein.

3
Den 5. april 1960 kryssa ein 63 år gammel mann Sloane Square i London, gjekk inn på undergrunnsstasjonen og kasta seg framfor eit tog. "Barrie sin Peter Pan drepen av undergrunnstog i London" sto det i New York Times; "Peter Pan gjer sjølv-mord," heitte det i Fleet Street – "Guten som aldri vart vaksen er død". Det var

den ende-
lege aud-
mjukinga
for Peter
Llewelyn
Davies,
ein vel-
lukka for-

leggjar som heile livet vart kalla "den verkelege Peter Pan". Sjølv om dei fire brørne hans George, Jack, Michael og Nico – hadde liknande ord på seg,

var det Peter som leid mest og som kom til å avsky å vere forbunden med det han kalla "dette fryktelege meisterverket". I sin dedikasjon til stykket hevda J M Barrie at Peter Pan var ei samansmelting av alle dei fire Davies-gutane. "Eg skapte Peter ved å gni dykk alle fire hardt saman, slik dei ville lagar eld med to pin- nar. Dette er alt Peter er – gneisten eg

fekk frå
dykk." Utan tvil hadde Davies-gutane ein djup innverk-

*Det er alltid ein augneblink
i barndommen då døra opnar
seg og slepp framtida inn.*

Graham Greene, *The Power and the Glory*

nad på skapinga av Peter – på same måte som denne figuren hadde det på alle dei fire – men den eigentlege skapinga tok til nesten nøyaktig eitt hundre år før Peter

Davies døydde, i den vesle skotske møllebyen Kirriemuir, der Matthew Barrie vart fødd den 9. mai 1860.

*Barndom – ein periode då eg
venta på den stunda då eg
kunne sende alt og alle som
var forbunde med den, til
helvete.*

Igor Stravinsky

I dei første seks åra han levde, budde James Barrie i skuggen av sin strålende eldre bror David. Men rett før han ville ha fylt fjorten år, omkom David i ei skøyteulukke. Så stor var sorga til mor deira at den unge, småvaksne Barrie bestemte seg for å erstatte den døde broren og prøve å bli så lik han "at sjølv mi eiga mor ikkje skulle oppdage skilnaden. Men i dei niogtjue åra ho levde etter at han døydde, fjerna han seg ikkje ein einaste dag lenger bort frå ho, for då eg vart ein mann... var han framleis ein gut på 13." Medan mora kunne finne litt trøyst i at David, ved at han døydde som ung gut, ville halde fram med å vere gut for alltid, fann Barrie inspirasjon i dette. Som han seinare skreiv: "Kanskje Peter Pan berre er ein gut som døydde ung, og dette er måten forfattaren førestilte seg dei seinare eventyra hans." Men i sin desperate freistnad på å erstatte bror sin vart Barrie nærast til David, og stansa si eiga utvikling i same alder som bror hans var i då han døydde. I ein alder av 14 år – og 152 cm – slutta han å vekse, og han byrja ikkje å barbere seg før han var 24. Eit halvt hundreår seinare fortrudde han seg privat til notis boka si, "Lenge etter at eg skreiv P Pan kjem den verkelege tydinga til meg –

desperat freistnad på å bli vaksen, men kan ikkje." Han gjorde denne oppfatninga meir mogen i ein merknad i ein parentes i det trykte skodespelet om Peter Pan (1928):

FRU DARLING: Lat meg adoptere deg og!...

PETER: Eg vil ikkje gå på skulen og lære høgtidelige ting. Ingen kjem til å fange meg, frue, og gjere meg til ein mann! Eg vil alltid vere ein

liten gut og ha det gøy. (*Dette trur kanskje Peter, men det er berre det han aller mest latar som.*)

Det var ein fysisk og psykologisk mutasjon som plasserte han i eit ingenmannsland mellom barndom og mognad. Når dette vart teke i kreativ bruk, gav det han hans unike perspektiv på livet og gjorde at han kunne dikte slike skodespel som *Quality Street* (1901), *The Admirable Crichton* (1902), *Dear Brutus* (1917) og *Mary Rose* (1920). I privatlivet gav det han

*Alt for tidleg vil den
glade barndommen
Innsjå livet sitt nøkterne vemod,
Lat oss vere glade medan vi kan,
Uskuldig og lukkeleg Alv!
Alvar er skapte for glede!*

Lewis Carroll, Puck Found

einsemd, gjetord, frustrasjon og rikdom. "Seks fot og tre tommar... Viss eg berre verkeleg hadde vakse så mykje. Eg ville ikkje ha brydd meg om å sveive ut rullar

A

med skriftleg material. Les det med eit bittert skrik...!”

I 1897 var Barrie sitt ry som roman- og skodespelforfattar godt etablert på begge sider av Atlanteren. Han hadde gifta seg med skodespelaren Mary Ansell i 1894, og sjølv om dei ikkje hadde barn, talde Barrie allereie fleire slike blant sine fortrulege. Ein tidleg barne-ven var poeten W E Henley si fire år gamle dotter Margaret, som kalla Barrie ”my friendly”. Dette kokette namnet vart forvanska av ei fornem manglande evne til å uttale ”r”, og ordet kom ut som ”fwendy” eller ”wendy”. Margaret døydde då ho var seks år, men Barrie gjorde henne udødeleg i Peter Pan ved å døype heltinna si Wendy, og skapte på denne måten eit nytt namn.

Heimen til Barrie i London var berre eit kort stykke over vegen frå Kensington Gardens, der han hadde for vane å lufte sin

enorme St. Bernardshund, Porthos. Det var der han første gong møtte George Llewelyn Davies – ein usedvanleg tiltrekjande femåring som spaserte i selskap med sin yngre bror Jack, barnejenta Mary Hodgson og minstebroren Peter, som var baby. Tiltrekkinga var gjensidig, for Barrie kunne vifte med øyrene og utføre magiske kunststykke med augnebryna, og han let til å vere uvanleg godt informert om tema som feer, mord, cricket, piratar og aude øyar. I eit middagsselskap seinare det året vart Barrie sitjande ved sida av ”den vakraste skapnaden eg nokon gong hadde sett”. Det var Sylvia Llewelyn Davies, dottera til forfattaren George du Maurier, og systera til skodespelaren Gerald du Maurier (som seinare skulle bli den første Kaptein Krok). Barrie fekk vite at Sylvia var gift med ein ung advokat, Arthur Llewelyn Davies, og hadde tre søner: George, Jack og ein baby, Peter. Gradvis gikk det eit lys opp for han.

George, Jack og Peter Llewelyn Davies ved Bird Lake i august 1901, på veg til eit av sine Boy Castaway-eventyr. (Fotografi av JMB)

Barrie sitt forhold til familien Davies, som til no hadde vore innskrenka til korte møte med gutane i parken, vart no fokus for hans djupaste lengslar. Tap av uskuld var ikkje noko nytt tema for den viktorianske kjenslevarleiken: "Skuggar av fengselet byrjar å lukke seg /over den veksande guten" klagar

Wordsworth, medan Matthew Arnold – regjeringa sin skuleinspektør – positivt oppmoda til skulking i *The Scholar-Gypsy*: "Flyg herifrå, sky vår kontakt!/Flyg likevel – dykk djupare inn i den lauvrike skogen!" Sjølv A E Housman, den fremste latinfilologen i si tid, rådde ungdomen til å

"ikkje tenkje meir; det er berre tenking /det legg gutar under jorda," noko som gav gjenklang hos

Barrie sin næraste ven Thomas Hardy i *Jude the Obscure*

(1896): "Viss [Jude] berre kunne unngå å bli vaksen! Han ønskte ikkje å bli mann." Barrie sjølv

hadde allereie utforska temaet i sin vaksenroman

Tommy and Grizel (1900):

Stakkars Tommy! Han var framleis ein gut, han hadde alltid vore ein gut, som av og til, slik som no, prøvde å bli mann, [men] alltid når han såg seg rundt, sprang han tilbake til barndommen som om han såg at den heldt armane sine ut mot han og bad han kome tilbake og leike. Han var så glad i å vere ein gut at han ikkje kunne bli vaksen. Kva er geni? Det er makt til å vere gut igjen når du vil det.

Sjølv Baudelaire hadde ei liknande oppfatning: "Geni er barndom fanga på nytt." Sidan Barrie også trudde at "å skrive om ein gut er det nest beste etter det å vere ein," tok han snart til å "kaste åra av seg og plystre barndommen tilbake" – med

god hjelp frå Davies-gutane. I eit sjeldan intervju i 1915 fortrudde han til *New York Times* at "det var så morosamt å fortelje dei om dei sjølv. Eg kunne seie: 'Så kom du og drap sjørøvaren' og dei ville akseptere kvart ord som sanninga. Det var slik *Peter Pan* kom til å bli skriven. Det er rart at den verkelege Peter Pan – eg kalla George det – har reist i krigen no..."

I selskap med George og Jack oppfylte Barrie den "finaste draumen i verda: at eg er ein gut igjen". Møta, som før var avgrensa til Kensington Gardens,

infiltrerte no barneromma

hos Davies, der den

strengt utsjåande

vesle skotten

trakterte gutane

med ein diett

av gravalvorleg

humor og fortel-

jingar om feer med

ein påtakeleg umo-

ralsk smak. Ei av

desse forteljningane byrja

å fokusere på babyen,

minstebroren Peter. I følgje

Barrie ville Peter ein dag flyge av

garde til Kensington Gardens slik at han

kunne halde fram med å vere gut for

alltid. Sakte vart Peter Davies til

Peter Pan, ein stakkars liten, halvve-

ges utstøytt gut, dels dødeleg, dels

udødeleg, som budde saman med

feene om dagen og streifa rundt i par-

ken etter stengetid om natta, der han

grov graver for uheldige som hadde falle

ut av barnevognene sine. Når barn døydde,

følgde Peter dei på reisa til ein stad som

skulle verte til Aldrilandet – eit

barnas paradys, heim for dei tapte

gutane, med overflod av gleder som

er eigna til å tilfredsstille ein gut sin

appetitt på blodtørstige eventyr. Slike visjo-

nar fekk George til å fundere på at "å døy

må vere eit skrekkeleg stort eventyr!" Barrie

*Livet
til eit barn, som i
seg sjølv er eit
mysterium...*

*[er] legendarisk for det
same barnet når det har
vakse opp.*

Katherine Anne Porter

7

krota ned slike kommentarar i notisboka som han hadde med seg overalt, og tok til å veve dei inn i ein roman for vaksne, *The Little White Bird* (1902), der ein einsam ungtkar møter ein gut i Kensington Gardens. Saman finn dei opp forteljinga om Peter Pan – som ikkje er Peter i skodespelet, men ein baby som bur på øya

Serpentine. Desse kapitla om Peter Pan, som utgjorde ei forteljing som var innkapsla i den vaksne forteljinga, vart seinare utgjeven i 1906 som *Peter Pan in Kensington Gardens*, illustrert av Arthur Rackham og med hans profetiske dedikasjon:

TIL SYLVIA OG ARTHUR
LLEWELYN DAVIES
OG GUTANE DEIRA
MINE GUTAR

I august 1901 inviterte Barrie Davies-familien til å tilbringe sommarferien på landstaden til kona si, Black Lake Cottage, i nærleiken av Farnham. Black Lake sjølv var eit ideelt miljø der dei kunne halde

fram med bragdene sine, som vart dokumenterte av Barrie med eit platekamera. På slutten av ferien samla han fotografia – med bildetekster og kapitteloverskrifter

Barn er råka av minnetap bak fiendens linjer...

Å vere barn er mest ein straum av tapper og hemmeleg gissing, faste førestillingar som kontinuerleg vert fordrivne gjennom kaotisk og tentativ revisjon... all vår energi og list går med til å orientere seg utan å røpe at vi er uvitande og fortapte.

Fernanda Eberstadt

(a la *Coral Island*) – i ei bok, *The Boy Castaways of Black Lake Island*. Utgåva var avgrensa til to eksemplar, og

han gav den eine til gutane sin far, som rett etter miste den på eit tog "utan tvil Arthur sin eigen kommentar til heile denne fantastiske affæren" som Peter Davies seinare skriv. Sjølv om Peter Pan ikkje var med i forteljinga, var mange av dei andre

elementa til stades: ei sydhavslagune, indianarar og ein bande med mordariske piratar leidde av den vondskapsfulle kaptein Swarthy.

The Little White Bird – der Peter Pan som baby hadde hatt ein så framstående plass – vart utgjeven våren 1902, og leikane om skipbrotne i Black Lake vart vidareutvikla i form av *The Admirable Crichton*, som vart sett opp om sommaren det same året. Barrie brukte det neste året med å arbeide på andre prosjekt, sjølv om eit einsleg notat i notisboka den hausten syner det alltid tilstadeverande leiemotivet i sinnet hans: "Den lukkelege guten: Guten som

ikkje kan bli vaksen – rømmer bort frå smerte & død – blir

Geni er barndom fanga på nytt

Baudelaire

fanga vill (slepp unna til slutt)." I tolv månader til gjekk han svanger med ideen. Så, brått, den 14. oktober 1903, rivna demninga i ei syndflod av nedskribla notat:

- *Ingen har vaksne idear (korkje foreldre eller andre)*
- *Gut som er god mot sin vilje – gjer godt mot andre gutar av vondskap mot dei.*
 - *Mora – sett frå barnets synspunkt – korleis mora kjeftar, smiskar osv. – barna må fryde seg over å gjenkjenne sanninga i opptrinna.*
- *Bør jente (& gut) rømme frå å vekse opp? Ønskjer alltid å vere barn. Eller dette seinare?*
 - *Peter Pan ...*
 - *Peter er ein alv som lokkar barn bort frå å bli vaksne?*
 - *Peter ein demon som alle mødrer fryktar fordi han lokkar barna bort.*
 - *P er ein opprørar mot mødrer – vedgår tiltrekking men tyranniserer, tar bort ditt sjølvstende – verkeleg lærer deg ting, osv.*
 - *P forelska – likevel frykt for å binde seg ...*
 - *P seier at ingenting har meining – snurrar rundt & hoppar midt i triste & alvorlege scener nettopp fordi han må snurre & hoppe – må ikkje tenkje.*
- *Han er mot foreldre fordi dei får deg til å tenkje.*
 - *Moro er alt Peter ønskjer.*
 - *Peter kjem inn på dramatisk vis – vindauget – nattlampe – hunden knurrar – Peter hoppar opp på klesskapet...*
 - *Hunden har fått i oppdrag av mora å halde dei i senga – han gjer dette som vanleg, som ei barnejente*
 - *Vindauget vert alltid halde ope av mora slik at dei kan flyge tilbake inn.*
 - *P kastar skugge før han kjem til syne – hunden ser & speidar fäfengt etter opphavet – kva med å ete eller kutte av skuggen? Foreldra undersøker skuggen som vert liggande att*
 - *Ekteskap for barn – Peter ville kome kledd i svart.*
 - *Skrekken for å vekse opp, Peter sin grunnidé*

Før det hadde gått ei veke hadde Barrie samla saman over 500 notat, og var klar til å byrje å skrive. Han fullførte det første utkastet for jula 1903, men sjølv om første akt skulle kome til å bli ståande nesten uendra, var det i scenene frå Aldrilandet éi pussig utelating: Kaptein Krok var ikkje nemnd ein einaste gong. For Barrie sin del hadde han alt ein skurk: "Peter, ein demongut (skurken i forteljinga) – han vert hanka inn av mora til slutt." Så kva var det som fekk Kaptein Krok til å dukke opp? Det prosaiske naudsynet for å gi

Him- melen ligg rundt oss i vår barndom!

*Skuggar av fengselet
tek til å lukke seg
Over den veksande
guten*

**William
Wordsworth**

som føregjekk framfor teppet, og som ofte var lite anna enn eit improvisert humoristisk innslag. Barrie gjorde eit notat om å leggje til ei "Scene 3 ½": "Revider: Reisa heimover til sjøs (P forsvarar W mot store fuglar med ei åre) også angrep frå piratar? P tar kommandoen over Piratskipet. ... Einarma (eller Krok-arma) drosjekusk som piratkaptein?"

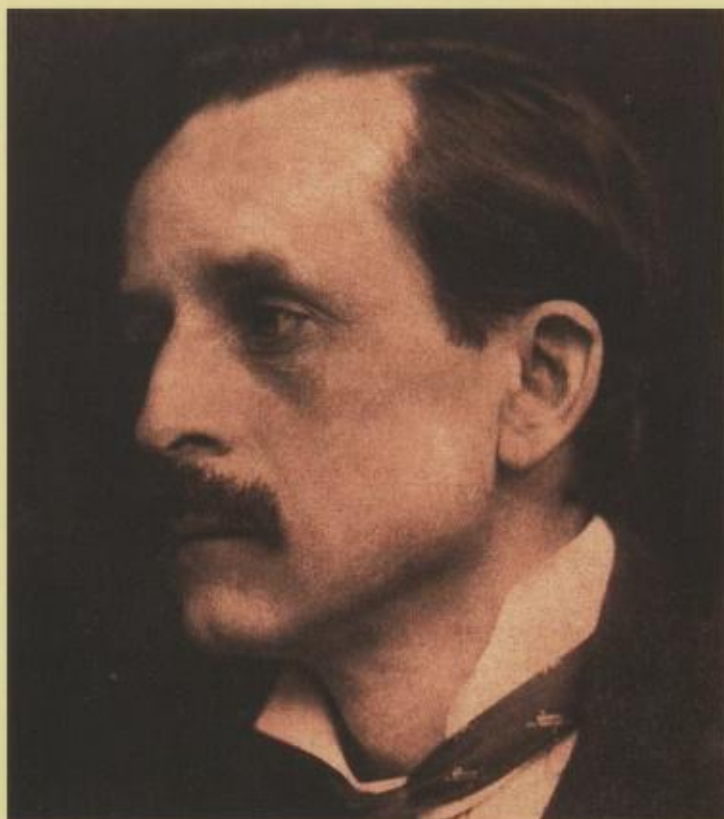
Barrie trengte faktisk ikkje å leite lenger enn til fotografia av Kaptein Swarthy for å finne inspirasjon, men i løpet av nokre dagar der han drøymde opp sin "fryktelegaste juvel i den mørke scena", hadde scena framfor

sceneassistentane fem minutt til å skifte frå den komplekse scena i Aldriland og tilbake til barnerommet i Darlingheimen. Det var vanleg praksis å fylle ut slike forseinkingar med det som var kjent som "front-cloth scenes", eller scener

teppet utvikla seg til ei fullt ferdig fjerde akt, med ei rolleliste som no omfatta ei krokodille og eit heilt piratmannskap. Ikkje til å undre seg over at då Barrie gav det reviderte utkastet til venen Herbert Beerbohm Tree tidleg i 1904, telegraferte Tree til den amerikanske impresarioen Charles Frohman i New York: "Barrie har gått frå vitet.

dette omdanna han Barrie sin tragedie til Peter sin triumf.

Då han dediserte Peter Pan til Llewelyn Davies-gutane, skreiv Barrie: "Eg trykkjer meg fåfengt mot panna for å huske om skrivinga av stykket var eit siste desperat utspel for å behalde dykk alle fem litt lenger, eller berre ei kald avgjerd om å gjere dykk om til brød og

J. M. Barrie 1901

Han har nettopp lest det nye stykket sitt for meg. Han kjem til å lese det for deg og, så eg åtvarar deg." Men Frohman fall for Barrie sitt "draumbarn", trass i dei omfattande produksjonskostnadene. Hans einaste kritikk var tittelen, "Guten som hata mødrer". "Kan vi ikkje berre kalle det *Peter Pan*?" Barrie gjekk med på dette, og la til "Eller guten som ikkje kunne bli vaksen". Frohman foreslo endå ei endring på ein bokstav, slik at "*Could not*" vart til "*Would not*", og med

smør." Brød og smør var likevel gitt på førehand, og då stykket til slutt fekk premiere på Duke of York's Theatre den 27. desember 1904 (med Nina Boucicault som Peter og Davies-gutane sin onkel Gerald du Maurier, som spelte både Mr Darling og Kaptein Krok) tok Barrie den forholdsregelen at han instruerte orkesteret til å leggje frå seg instrumenta og byrje å klappe som svar på Peter si trygling "Viss du trur på feer, så klapp i hendene". Han trengte ikkje uroe seg. Publikum si tru var så

overveldande at Nina Boucicault sette i å gråte. Trass i den kjende brumminga frå forfattaren Anthony Hope – "Å for ein Herodes' time!" – vart skodespelet omgåande ein triumf, og på slutten av den første oppsetjinga hadde Peter Pan gått inn i den moderne mytologien sitt rike.

"Aldri har det vore ein lukkelegare og enklare familie før Peter Pan kom." Det same kunne seiast om familien Davies. Før det var gått seks år etter premieren på stykket, hadde begge foreldra døydd av kreft, og Barrie – som vart skild i 1908 og no var baronett – fann seg sjølv i foreldra sin stad for dei fem Davies-gutane – "gutane mine". Men fleire tragediar venta. George – "den kjekkaste av dykk alle" – vart drepen i den første verdskrigen, og hans høgt elska Michael drukna på ein tur til Oxford i 1920. "Michael sin død endra og formørka alt for resten av livet hans",

skreiv Nico fleire år seinare. "Peter er der enno," skreiv Barrie i sin dedikasjon til Peter Pan, "men for meg ligg han søkkt i den glade Black Lake."

Sjølv Barrie si glede over å pusle med dei årlege nyoppsetjingane hadde teke til å minke, og i 1928 kutta han til slutt alle band til sitt draumbarn ved å donere heile opphavsretten til Great Ormond Street Hospital for sjuke barn. Det er ein varig ironi at guten som ikkje ville – eller ikkje kunne – bli vaksen, har gjort at så mange barn kunne bli nettopp det.

Andrew Birkin er forfattar av *J M Barrie and The Lost Boys* (Constable, 1979) og av manuset til den prisvinnande BBC-produksjonen *The Lost Boys*, 1978. Tidlegare filmar omfattar *The Cement Gardens* (forfattar/regissør, 1992) og *The Name of the Rose* (filmmanuskript, 1985).

Dear Det Norske Teatret

Many thanks for your email. I'm more than happy to give permission for you to translate and publish my article about Peter Pan that I originally wrote for the Royal Shakespeare Company, then revamped for the National Theatre. £300 is most generous, and I shall donate it to Anno's Africa - a charity set up to bring the arts to Nairobi slum children in memory of my son Anno who was killed in 2001. There's more about it on www.anno.co.uk - click the "Anno's Africa" tab.

Many thanks again for writing, and good luck with your production

Andrew Birkin

Landet med det tapte innhald

Alle barn, bortsett frå eitt, veks opp. Dei får snart vite at dei kjem til å bli vaksne, og den måten Wendy fekk vite det på, var denne. Ein dag då ho var to år gammal leika ho i ein hage, og ho plukka ein blome og sprang med den til mora. Eg reknar med at ho må ha sett heilt nydeleg ut, for fru Darling la handa på hjartet og ropte, "Å, kvifor kan du ikkje vere slik for alltid!" Dette var alt som hende mellom dei om dette temaet, men frå no av visste Wendy at ho måtte bli vaksen. Du veit alltid det etter at du er to år. To er byrjinga på slutten.

J M Barrie, frå *Peter Pan*, romanen, 1911

Ein av Llewelyn Davies-gutane kledd som Peter Pan og fotografert av Barrie i juli 1906.

Peter Pan

av **Sir James Matthew Barrie**
Bearbeiding og dramatisering: **Teodor Janson**
Til nynorsk ved: **Ola E. Bø**
Musikk: **Svenn Erik Kristoffersen**

Regi: **Teodor Janson**
Scenografi / Kostyme: **Unni Walstad**
Flygesekvensane er designa av **Paul Rubin**
Lysdesign: **Terje Wolmer**
Dramaturg: **Ola E. Bø**

Peter Pan: **Frank Kjosås**
Kaptein Krok / Herr Darling: **Svein Roger Karlsen**
Forteljaren / Smisk: **Sigve Bøe**
Fru Darling / Tingeling / Havfrue: **Liv-Unni Larsson Undall**
Tante Millicent / Sjørøvar: **Grethe Ryen**
Wendy: **Ulrikke Hansen Døvigen**
John: **Jon Torger Storsnes**
Michael/Vesle Panter:
Jonathan Sveinhaus Hoffmann / Richard Apeland Bergh / Stinius Maurstad
Tut: **Lars Jacobsen**
Vesle: **Rune Sæter**
Fjong / Tigerlilje / Nana: **Mari Haugen Smistad**
Krølle / Flygeteknikar: **Kenneth Homstad**
Manson: **Frank Jørstad**
Juks / Flygeteknikar: **Gard Pedersen**
Sjørøvar / Flygeteknikar: **Morten Bjørn-Hansen**
Sjørøvar / Flygeteknikar: **Erlend Olaisen**
Sjørøvar / Flygeteknikar: **Daniel Rønning**
Sjørøvar / Flygeteknikar: **Jan Christian Thomassen**

Musikalsk ansvarleg / Orkesterleiar: **Svenn Erik Kristoffersen**
Musikalsk innstudering: **Svenn Erik Kristoffersen / Ståle Sletner**

Orkesteret:

Rune Arnesen: Slagverk

Nils Jansen:

Fløyte, altfløyte, klarinett, contra-altklarinet, sopran-sax,
bass-sax, subcontrabass-sax, taragott.

Hallgrim Bratberg: Gitarar og mandolin

Ole Marius Melhuus: Bass og cello

Stig-Ove Ose: Bratsj

Lena Rist-Larsen: Fiolin og trekkspel

Silje Haugan / Vebjørn Stuksrud: Fiolin

Svenn Erik Kristoffersen: Tasteinstrument

Koreografi:

Tapte gutars dans ved Dei fortapte gutane

Tigerliljes dans ved Tigerlilje

Krok / Smisk-rumba ved Tut

Resten: Teodor Janson

Fektekoreografi: Gard Pedersen, Frank Jørstad, Teodor Janson

Fektekaptein: Gard Pedersen

Inspisient: Erlend Stamnes

Maske- og parykkdesign: Nina Bloch

Lyddesign: Jostein Reistad

Lysmeisterar: Dag Sigurdsson / Rune Aspeggen

Rekvisitør: Henriette Jevnaker

Sufflør: Iselin Ivarson

Scenekoordinator: Marius Noreger

Kostymekoordinator: Tommy Olsson

*Flygeutstyret er designa og levert av
Hall Associates Flying Effects – www.flyingfx.com*

*Fotografia av J. M. Barrie og Llewelyn Davies-familien er reproduserte
med løyve frå Great Ormond Street Hospital for Children, London*

Premiere 11. oktober 2007 på Hovudscenen.

Foto: Fin Serck-Hanssen

Bilda er tatt i prøvetida

Opphavsrettane til originalmanus Peter Pan:

Great Ormond Street Hospital for Children, Great Ormond Street, London.

Forlag: Nordiska Strakosch Teaterförlaget ApS., København

Programredaksjon: Teodor Janson, Unni Walstad, Åsne Dahl Torp og Ida Michaelsen

Grafisk formgjevar: Knut-Jarle Hvitmyr

Trykk: Merkur-Trykk AS

Depotbiblioteket

07sd 22 704

for voksne

Peter Pan

